

12 Wasario
1889 M.

LIETUVIŠKASIS

TAS V.
N. 3.

BALSAS.

Lietuviškasis Balsas iszeina 3syk
ant mėnesio.

Kasztuoja ant metu 2 dorėlu. o Auro
poje 3 dorėlai. Atskiras numeris 10 c.

Už colį apgarsinimu ant met u 10 do-
rėlu, o wieną sykį garsinant 20 centu
už k ūną eitutę.

Rėdytojas JONAS SZLUPAS,
SHENANDOAH Pa.

Insteigta 1876 m.

AGENTURĀ PIRKIMO NAMU, SAUGO-
NES NO UGNIES IR KOLLEKTAWONES.
C. W. DENGLER.
115 N. MAIN ST. Shenandoah Pa.

William S. Brennan,
DARO GERUS CIGARUS,
PARDUODA WISOKIUS GATUNKUS CIGA-
RETU.
16 N. MAIN ULYCZIA, Shenandoah Pa.

MAINIERIU RESTAURACIJA
WM. VEALE, PROP'R.
ANT KAMPO OAK IR MAIN ULYCZIU.
Puiki wieta del atsierzwiezintimo ir užsikandimo. Gerian-
sias alus, porteris ir austerės. Puikus biljardas

LIETUVIŠKAS SALUNAS
JURGIO MALISZAUCRO.
ANT KAMPO JARDIN IR COAL ULYCZIU.
Geriansius alus kaip wisame meste ir užkandys be piningu:
silkiu, pretcoln ir tt. Gardus gėrimas ir wieta del užjimo.

PIGIAUSIA WIETA PERKANT

naminius daigtus, Siuwimo **MASZINAS**
WARGONTIS, PIANO IR GRABUS
pas WILLIAMS & BROS,
13 Main Street, Shenandoah Pa.

LIETUWIU SANDARBYSTOS KROMAS
parduoda geriansius taworus už pigiansią prekę. Nėkur
pigians neparduoda milta ruginiu ir kwietiniu, mėsos,
mūilo, kawos, deszru, krakmolo, tabako, rezinku, agurku,
stiklo, torėlku darbinu diapannu ir tt. Eikite ir pirkkite
wisę sąlrbystos krome! Imokantis lietawis už akcię \$ 10
stojasi sąwaldytoju kromo. Nepamirskite wietę!
E. CENTRE UL., arti Lehigh Valley geležinkeldwario,
SHENANDOAH PA.

MARTYNAS JANKUS BITENUOSE
ym agentu L. Balso del Lietuwos. Už tai užmarėnai, no-
rėlami ganti Balsą ir knugas, kreipkitėsi prie jo, raszy-
daniū po adresu: M. Jankus, Bitėnai. p. Luumpėnai, Ost-
preussen.

J. H. POMEROY,
ADWOKATAS,
SHENANDOAH PA. Office: namuose Beddallo.

LIETUVIŲ RASZTAI IR RASZTININKAI XIX SZIMTMETYJE.

(Tęsa.) Norwėgijoje gywendamas, Sauerweinas paraszė wieną isz sawo swarbiausiuju proziszku rasztu, isz priezasties Friedbergo „Bilder aus Ostpreussen“, po paraszu: „Tikriejie uždawimai wokiszkosios kulturos prie Niamuno“ (N. S. 1884 ir 1885 m.). Paduodame italpą to raszto isztraukomis, idant skaitytojui tuomi akywians ji perstatyti ir pastatyti priesz akis pati autoriu. „Krikszcioniszkosios kulturos pasekėjams ir numylėtojams — sawimi pacziu pasimėgstąs žiamyn žiurėjimas ant kitu, ar no augsztu kañnu, ar tiktai no Niamuno dambu (pylimu, szancu), tame pacziame czėse wis užiant, kankaluojant, trimytuojant ir szaukiant, nekū budu negal pasitodyti, buk augszciausiuoju uždawimu wokiszkosios kulturos prie Niamuno ėsąs“. — — „Jei wis isz wieno ant „szancziu“ stowėti norėtumėme, tai tikrosios kulturos tikriansiuosius ir augszciausiuosius uždawimus, kurie pakajuje atliekami yra, sawwaluinkiszka sugaisziuntumėme ir wokiszkosios giminiės augszciausiuoju gyriu numažintumėme arba isznaikintumėme“. Cziau jis priweda Spartą ir Atėnus paweikslau „Spartos žmonės wis isz wieno ant sawo „szancziu“ stowėdami uždawo; Atėnu žmonės, kaip tikrai mokiuta tikros kulturos giminiė, tiktai, kad reikalas buwo, ir tada neuždawo, bet tuojaus muszdawo, atlikdawo sawo pareigą ir gana. Toks ir sentėwiszkosios Prusijos ir paties musu cėsornaus tikrasis ir teisisz budas ir buwo ir yra“. 1. „Tikriejie wokiszkosios kulturos angintojai, pirm wisko, wis myledawo teisybę ir tiesą ir neapkęsdawo koñną neteisybę ir netiesą“; paweikslau stato Kuntą. 2. „Ir wietos dalykuose ir wisuose kituose mokšto dalykuose, was ir pirm wisko mylėjo aną tikrąji ir pilnąji sąratimą su wisa iszminczia, be kurios nei joks tikras žinojimas, nei joks tikras mokslas negal pastoti“. Ant paweizdos Luterys, kuris bibliją wokiecziams iszguldė ir ją wendams igyti iu kalboje welyjo. 3. Tikroji kultura wokiecziau „wis ir wisur guldosi ant krikszcioniszkos meilės i wisus wargstancziuosius ir i wisą žmoniu giminię, i wisą žmoniją“, paweikslau Gėthė, Lessing, Herder. Tai-gi „tikia teisybė, tikras supratimas ir tikra meilė i wisą žmoniją tai trejopas pamatas tikrosios wokiszkosios kulturos ir koñnos krikszcioniszkosios kulturos“. — O kas tai yra kultura? „Žiamės apgywenimas pirmasis twirtas gruntas wisos kulturos buwo“. Už tai nawatua girdėti sakant: „kad lietwininkai negalė „tarkytiesi kaip kultaros guimė (!)“, kadagi jie wiena tiktai laukiniuku (arba buru) giminiė ėsą“. O wokiecziai tame dalyke neturi lietwui žiamę, kiek galima, i wokiecziau raukas perwesti, taip darė tik nožimi žmonės senowėje, nors nekurie toki darymą wadina kulturos iszplatinimu, o isz tikro jis yra prispaudimu arba plėszimu arba razbajumi. Dabar-gi „wis daugiaus mažu ukiu i wieną rauką suwienyta tampa. Łaukai pasiliekti, ale ukis — gywata, kaip musu Lietuwos kalba tai taip gražiui wadina — prapuola. Didesnis iszkadvjimas žiamės apgywenimo, žmogiszkosios draugystės ir pacios waldžios, wos gal buti dumojamas“. Rywo cėsorystė sugriuwo tik dėl iszuykimo mažuju gywatiuku, pawirtusiu wiens po kito ar werginiais ar luosininkais ar wafkunais. Prieğadingu tai yra sziaudien Anglijoje. Tai-gi uždawimu wokiszkosios kulturos prie Niamuno yra „toki mažuju gywatiuku isznykiu su wisa mace stabdyti“. Nepagelbės, girdi, czion muitu ant jawu, reikia stabdyti lengwu ukiu pardawimą. Reikia idėti naują meilę ir naują garbę sawo prigimtojo stono, sawo kampo, sawo prigimties, sawo giminiės, sawo senowiszkojo budo. Reikia mokslu, praneszimu lietuwiszku ir kningu apie gaspadorystę.

Isz Maskolijos su krepszu atsibastę žydai, pasikupeziawę, jma piningus skolinti ukininkams ant tresu, o paskui ju uki pardawo per aukeiją — czion reiktu gelbėti istatymais dėl palakiu ir tikruoju mokinimu waiku. „Daug ranku-cziu reikia apgywenimui; reikia turtingu, kurie gywatas dawade łauko ir pasiprocewoja, jeib ne rasi wis mažys eidamos, sawo wertybę prapuldytu ir, lyg kojomis sumindžiojamas akmuo, wienomis dukėmis pawirstu; ale reikia ir daug wargingu, kurie autiems prie darbo gelbt ir szlūžyja“ (!). Tai kaip stowi su szitais?

Minystro Szteino istatymai baudžiwoms galą padarė. Giriu kultura yra gerai prižiurima, o per ją ir iszsiłaikymas žmoniui yra galimas; bet tai nereikia daryti wisur ir wisimet pagal szabloną. „Ir naudingiausiuju daigtu nanda pagal žmogaus reikalus turi matuojama buti“. „Dar nekad nesame matę tokias alkstanczius, iszbadėjusius, wisai iszdžiuwusius žmones, kokius kelnose Lietuwos giriniuku kampuose sutikti gali“. Czion yra daug isz bado ligonių ir „in tokius wos buwo galima pažiurėti be aszaru!“ „Wargingi žmonės nei jokio pienu, nei jokio swiesto, nei jokiu suriu (kėžu), nei jokios mėsos, neturi, o ju walgis yra roputės ir kapija, o ant apsimainymo kapija ir roputė“. „Dabar iszbalusiejie kudikėlu weidėlai, o ploniejie užaugsiuju pawidėlai, swetimą kelaminką tankiai wisai nugandina arba grandžiai sujudina. Ir menkas palinksmiojimas terandamas tame, kad, žmonėms pražustant, nors grė tarpsta, ir tukstancziui margu gražiausiosios žolės, kuri tukstanczius galwju, o su tuomi tukstanczius žmoniui gerai maitinti galėtu, dabar nors kelis szimtus stirnu temaitina, ale sziaip pawasaryje gražiui žaluoti, o rudenyje be naujos supudama wėl turi pragaiszti“. Taip giriu ganyklu pasilowimas prağauszino daug lietuwiszkoju giminiu. — Dėl iszalkio ir arėkos gėrimas didinasi. „Tegul badas, kurs žmones prie butėkos waro, kiek galima, pasilautu!“ — Tai gi darbas priesz brangwyną ir priesz badą yra augszti uždawimai wok. kulturos prie Niamuno. Reikia per istatymus sugražinti ganyklas ir „dranstinėse“ [giriuose]. Reikia procewoti, kad „giriu trąszios žolės jau wėl daugiaus ne tiktu supuwimui arba stirnoms tektu, bet labians wėl karwui ir awiu maitinimui, ir su tuomi ir žmoniui maitinimui ir aprėdymui szlūžyti galėtu“. Su awiu iszwarymu isz giriu prażuwo marginės! „Kur audėjystė nyksta, ten nyksta lietuwystė; ale ten nyksta ir wiežlybystė!“ „Jei bile kur ant szwieto, tai kelnose Lietuwos kamprose atsiranda prieğada, kad daugybe žmonių dėl stokojimo tikro maisto prapulti galėtu, beje jau per daug prapuolę yra“. — Kaip ubagus aprupinti? Dabar „koñnas kiemelis turi sawo paties ubagus aprupinti“, o Anglijoje tai daro koñnas walsczius. Dwaras jei tik sawo kuuczius ir retu arbininkus, pasenowos, gelbti. Kiti-gi wargužiai, kurie dar judintiesi gali, „welyja kas antrą mėnesi i kitą kiemą nutraukti. Nėsa tokiu budu jie pameta sawo ubagu teisybę“ no kiemo, o tai kreizus juos turi maitinti“. Reikia uždėjimo wiso wargužiu aprupinimo, wisu ubagpiningiu ant „Amtsbezirko“ arba gerianšiu rasi ant parapjos“... Tai yra kitas uždawimas wok. kultura!... — „Parapukiname žmonėms sweiką maisa, tai didelė dalis girtuoklystės pati isz sawės pasilaus“. Reikia draugyszniu blaiwystės! Mokslainėse reikia atsukancziugraudenimui ir praneszimu apie iszğastinguosius wpsius girtuoklystės. Uždėti didelias mokesnius ant arėkos degimo, su kuoni pasilautu ir makarninkystė su Maskolija. „Kaip tada wisokia durnystė isznykti, wisokia gėrybė isz naujo sprogti ir iszsiłatinti galėtu tarp lietwininku“! Prie to berots isznyktu keli ponai degėjai sznapso ir karoziamininkai — bet sunku tai iwesti. „Wandenyje toda pagal paties walę nuskesti nėra pawelyjama; nėra kur yra

priegadingas maudymesi, ten ir užiraudfiamaa. Ale brang-
 wyne nuskesti, tai, keliems ponams ir kareziamininkams
 ant naudos, kožnam tar buti pawelyjama". Toliaus, rei-
 kia parupinti gerą ir naudingą darbą. Wyresnybė dėl
 darbininku laukuose ir gūse paglobimo uždeda maitos ant
 jawa ir ant medžiū isz swetimu kampu. Geriniai darbinin-
 kau Ragauos ir Pūkainio waldzinose dabar keceza iszgas-
 tingą bedę. Klūpedoje yra prie lentu malamu dang darbi-
 ninku. Bismarkio ligoni ir aprūpinimo kasos darbininku
 nepraszalins anu pasigūdomu dēstokos maistū. Ir cziū
 pasidiks swarbus uzdawimas tikrosios wokiszkosios kultū-
 ros prie Namuno. — Žiemos ezēs Lietuwos giriniūkau arba
 nors tarp ju silpnesneje galāi užsiūmji, taip yra Skandinā-
 wijoje, Szwicarijoje, Tyroluje, „grazaju daigteli drožimais
 arba karpymais isz medžiū“, kuriuo swetimiems keluūni-
 kams parduodant, szauūius apstingus pinigēlus užsipel-
 nytu isz tokios pramonēs. Finlandijoje net mokslinose
 szelpta namino daruo moasij, pawyžu, u yra kiemas Neas,
 su kasmetiniais mokslū begiais; ten ir mergaitēs netiktū
 audimus, bet ir medinius darbelus pradēdu mokslinose
 iszdirbti. Lietuwai ir moka graziū szu bei tū dirbti, taip
 antai garbios yra ju k lū m p ē s, kurios kojas suszildo.
 Szitam namszkiam darbu kēlū pūtaisytū, tū swarbus yra
 uzdawimas wok. kultūros. Wisi „turi trauge dirbti ir
 gelbeti ant to, kad wargingējie lietawininkai, kur žiamēs
 apdirbinas nenutenka, wisokius kitūs naujus darbus iszsi-
 mokindami, geresni iszsiūmūtinmū budū pasisawinti ir ne
 kaip werginū bile kokio žmogaus, kaip trūpyjasi, ale kaip
 žmonēm̄s pritinka, sawo gywasti isztaukti gaēta". — Rei-
 kia swėiku, dawadū ir namūgu gywenimū dēl pagerinimo
 darbininku stono wisur, o taip gi ir Lietūwoje, gywenimū
 „no wiems kito taip toli turi buti atskirti, kad kožmas
 skyrinūi niegoti ir czystū kwāpū traukti galetū". Anglijoje
 apie tū rūpinosi princas Albertas, kurs ir modelū padirbi-
 dino dēl tokio darbininku butelo. — Reikia šitū ir ser-
 gūczinju aprūpinimo. Cziū daug turi gelbėti krikščezio-
 niszka meile. Ar wisi istengs insipraktū ligoniū kasas?
 Nē, — o tai per sawo warginūmū! Reikia žinuos pamō-
 kinti, kad ligoje szauktasi prie daktūro, o nesilaiskytu
 priewieriu. Wisi mokintiesi turi tamē prisidėti. — Ji-
 dalyje Smerwėjmas raszo apie dwaszikū kultūrū. — Wellin-
 ton sakē: „Je jus kudikius mokslinose be krikščezionū-
 mo moksite, tai kytrius welius užauginsite". Mokslas
 turi buti priūmtas szardžia, pajutimū, o ne tik isz galwos
 lūūt žmogus gabūs butū su szumecziū ieszkodamas naujas
 teisybes iszrasti. Ale wokiszkoji kultūra cziū priesz srowę
 plūtkia! „Kę cziū maczjapo tam wisas „mokslū“ daugu-
 mas, jei dwasēs spūrnai, ilgojo pūziūties ipylimū darbo
 apsiūnkūti, jau judintiesi neįstengdūmū, lyg szwiūus žia-
 mespū turi nusileisti, o nei joks tikrai walnos arba links-
 niuos dwasēs spindulelis anū smūtuūji pūziūties kupstū
 daugiaus negal apszwiesti, o jauuosios dwasēs uēi wiens
 buk tū aukso, bak ir tiktū szitūdu dulelę (pagal apsztalū
 prilyginimū antroje gromatoje i Korintėjus), sawo dwa-
 sieszikūmū budawonēs darbu su sawim i dangiszkoji orę
 pakelti ir iszneszti daugiaus i estengū". — Gailū, kad
 mums pabaigos to raszto stoka, ir dēlto cziūn turiū apsi-
 stoti jo italpū padawinēje. Miela būtu, jeigu kas užbūiga
 trumpai sugūaudēs mums priduoti galetū. T. b. d.

WALSTIJA, JOS SIEKIS IR UZDUOTES. MOKESTYS.

(Pabaiga.) Walstija, turēdama tiek reikatu ir darbo, reikalauja daug turto ir daug žmoniū, kurie atliktū tū darbū. Seniaus, kada jos reikatu

btwo maži, jai reikējo mažai turto, tada ir rupes-
 czio nedaug buwo apie tai, isz kur paimti tū tur-
 tū; bet sykiu kaip daugmosi reikatai, ji buwo
 priwersta ieszkoti wis daugiaus szaltiniū, isz ku-
 riu galetū senti tū daugybę turto. Westi jai
 pacziai ukę, t. y. apdirbti žuamę, arba užtaukti
 pabirkus — mažai naudos, nēs tuos darbus turi
 atlikti per tarnus, už tai grynas pešnas esti labai
 mažas. Bet yra kur-kas geresnis szaltinis. Wal-
 stija reikalinga yra dēl gero wisu jos gywentojū;
 aiszki, kad szitie turi dastatyti jai ir turtū reika-
 lingū dēl to, kad ji galetū dāsiekti to augszcziau-
 siosiekiū. Sztai priezastis, dēlei kurios walstija
 turi tiesą priwerstūmū imti no gywentojū mokes-
 tis.

Kas turi dēti mokestis? Jau isz to, kas pasa-
 kyta augszcziaus, bewėik aiszkus atsakymas:
 walstija yra dēl wisu jos sauariu gero, už tai wisi
 jie turi sudēti reikalingū jai turtū.

Isz ko priguli imti mokestis, ar isz pešno, ar
 isz kapitofo? (Kapitofo asz wadinu wisus tuos
 daigtus, kurie paskirti ant iszdirbimo nauju daigtū;
 t. y. maszinas, wisokius įrankius, gywulus
 darbininkas, pinigūs paskirtus ant nusaudymo
 darbininkū ir tt.)... Kapitofas paskirtas ant isz-
 dirbimo nauju daigtū, t. y. ant padauginimo tur-
 to; jeigu walstija ims mokestis isz kapitofo, tai
 jos gywentojai mažiaus daigtū padarys ir negalēs
 dauginti turto. Aiszku, kad mokestis reikia imti
 isz pešno. Bet pešnas dwejopas: wisas pešnas,
 kuris susideda isz wisu padurytu daigtū; szitame
 pešne yra dalis, kurią reikia atskirti dēl pataisymo
 maszinū ir įrankiu, kurie susineszjoja, durant
 daigtus, ant medegos ir tt.; atskyrę tū dalį mēs
 gausime gryną pešnū; isz gryno pešno reikia at-
 skirti dalį, reikalingū ant iszgywenimo žmogaus
 su szeimynū; tik isz to, kas liks, reikia imti mo-
 kestis.

Kaip turi mokėti gywentojai, ar wisi lygiai,
 ar wiens daugiaus, kiti mažiaus? Isz karto rodosi,
 kad wisi turi lygiai mokėti; juk negali pusukyti,
 kas daugitus, kas mažiaus turi naudos isz wisokiu
 walstijos užwedimū: sudo, mokslinycziū ir k.;
 wisieius walstija reikalinga ir naudinga ir apie
 wisū gerą turi rūpintis. Bet kad wisi lygiai
 mokētū, tai butū neteisinga; kiekwiens aszknū
 matome, kad po walstijos priegūda wiens pri-
 sirenka daugiaus turto, kitas mažiaus; walstija
 giū wienū dadesnį turtū, kito mažesnį; už tatau
 kas daugiaus turi, tas priwato ir mokėti daugiaus.
 Lygybė turi buti netik skaitluose mokesties; rei-
 kia, kad mokētūjai lygiai jaustu mokesties sunkū-
 mū; tik tada mokestis bus teisinga. Kokia bus
 lygybė, jei mokēs tokia pat mokestį ir tas, kuris
 ir nemokēdamas ką tik iszsiūmūtinū, ir tas, kuris
 apsiūyles pinigūis. Mokestis pagal turto didumū
 gali buti dwejopa: wiens tokia, kad moka tiek
 sykiū daugiaus, kiek sykiū daugiaus turi turto
 (proporcijonaliszka); taip, jeigu no szimto reikia
 mokėti 1 rb., tai turintis 200 užmokēs 2 rb., no
 300 3 rb. ir tt.; kita wēl mokestis tokia, kad tur-
 tingesnis moka daugiaus sykiū didesnę mokestį
 nei kaip didėsnis jo turtas (progressijiszka); taip
 jei turintis 100 rb. moka 1 rb., tai turintis 200 rb.
 moka, padēkiamē pustreczio, no 300 moka ne 3
 rb., bet 5 ar 6 rb. ir tt. Katra mokestis teisinges-
 nē? Asz jau sakiau, kad mokestis tik tada bus

lygi ir teisinga, kada mokėtojai maž-daug wienai p ja jaus. Pažiūrėkime, katra isz tu mokesčiu atsako szitam reikalawimui. Tegul wienas turi 300 rb. peño, kitas 400; tegul koźnam isz ju reikia 100 rb. ant walgio, 50 rb. ant kambario ir maikos, 50 rb. ant drapanos ir kitu butinai reikalingu daigtu; tegul no 100 rb. reikia mokėti po 10 rb.; 200 rb. butinai reikalingi ant iszgywenimo ir isz tu waldžia neima mokesies; iszeina, kad pirmas uźmokės tik uź 100 10 rb., ir jam liks 90, o antras uź 200 uźmokės 20 rb., ir jam liks 180 t. y. dusyk tiek kaip pirmam. Lengwiau galme suprasti, kad antrasis mažiaus jaus mokesį nei pirmas, ir paėmus no jo po 20 rb. no szimto, jis wis dar turės kur-kas daugiaus uź pirmą; tai-gi ant-roji mokesis teisingesnė ir lygesnė uź pirmą. Szitokia mokesis jau įwesta daugiur: Anglijoje, Italijoje, Wokietijoje, Austrijoje.

Czia reikia nurodyti dar ant wieno dalyko. Kaip sakiau, mokesis reikia imti isz peño, isz-ėmus isz jo dalį, reikalingą ant iszgywenimo. Bet newienai žmonės uźdirba tą peñą: wieni turi ūkau, kurį apdirbdami arba parsaudydami gauna peñą; kiti turi pinigų, kuriuos paskolindami gauna palukius, kiti turi pabirkus; daug yra wėl tokiu, kurie tik darbu uźdirba peñą: betureziai darbininkai, mokintojai, urėdininkai, adwokatai ir kiti. Tokie žmonės tik tada pelnyja, kada dirba, o kada negali dirbti, tada nei peño neturi. Zim-waldonas arba pinigius ir nedirbdamas gauna peñą; jis pasamdo žiamę ar paskolina pinigų; szitai gali daryti ir ligoje ir senatweje. Suwis kas kitas uźsitaikantiems tik darbu; jie turi dalį uź-darbio użezėdyti ant nelaimingo ūkau ir atsitiki-mu, ant senatwės. To dėlei ju peñas turi buti apsunkintas mažesne mokesčiu nei pirmuju.

Kokios yra mokesys? Mokesys dalinasi į dwi dali: wienos mokesys tai tos, kurias moka tie, ant kuriu wyriausybė uźdeda jas; taip, jeigu moka uź ūkau, tai czia uźmoka tas, kurio ūkaas; jeigu mokesį uźdeda ant peño, tai moka koźnas pagal sawo peñą, kurį wyresnybė iszskaito. Kitos mokesys tai tos, kurias ima no tu, kurie pagamina daigtus, kartais no prekėju uź pagamin-tus ir parduodamus daigtus; pabirkantai-gi ir prekėjai atsiima tą mokesį no pirkėju ir samau-dotojų tu daigtu t. y. jie pernesza mokesį ant kitu; taip sztai kada wyresnybė uźdeda mokesį ant tabakò, ant arėłkos, tai ji atsiima ją no pabirkau-tu, pas kuriuos pastato urėdniką prižiurintį, kiek daigtu padaro ir parduoda pabirkantas; szitas-gi parduodamas pakela prekė ir tokiu budu perde-la mokesį ant kitu. Szita mokesis dažniausiai esti neteisinga; ją wyresnybė uźdeda, norėdama gauti daug peño, dėito ima no tokiu daigtu, kurie yra reikalingi daugelui žmonių ir kuriu daug perka; tokie daigtai dažniausiai butinai reikalingi dėl gywenimo, įpacz reikalingi neturtėlams, uź tai mokesis labiausiai puoła ant szitu; taip neseniai pas mus buwo, o kitur ir dabar yra, mokesis ant druskos; druska sziek-tiek uźstoja mėsą ir pasi-rodò, kad jos daugiaus suwałgo neturtėlai nei kaip turtingi; pas mus neseniai uźdėjo mokesį ant sziputuku (degucziu). Tokia mokesis netei-singa dar ir per tai, kad dėl wisu lygi; žinoma turtingi jos bewaik nejauczia, o neturtėlams ji sunki. Matote, kad tokia mokesis eina priesz

mokšto reikalawimus. Priesz ją negali sakyti neko tik tada, jei ji uźdėta ant daigtu netabi reikalibgu, kuriuos wartoja tik piniginiai. Yra dar wiena mokesis, kurią uźdeda ant daigtu, parwe-zamu isz kitu walsziju. Isz kitur parweza tokius daigtus, kuriu žmonės neturi sawo kraszte arba kurie brangesni uź parwežamus. Uźdėjus mokesį tokie daigtai pabrangsta.

Indama mokesis walszija turi žiurėti ir ant to, kiek jai reikia, ir ant to, kiek gali mokėti gy-wentojai. Yra tokie dideli ir neatmestini reikałai kad walszija turi juos aprupinti ir, jei mokesys duoda per mažai pinigų, tai ji turi skolinti arba pakela mokesis; bet jei gywentojai negali daug mokėti, tai ji turi atlikti tik kuo swarbiausius re-kałus, o kitus atidėti ant tolaus; jei ji per daug apunkintu gywentojus mokesystimis, tai je negu-lėtu dauginti turto; tadu walszija pasiegtu taip, kaip anas, kuris uźmuszo wisztą, dedanezią aukš-nius kiauszinius.

Baigdamas sawo rasztelį, turiu pridurti toki uźlėmyjnų. Yra daug tokiu reikału, kuriuos gali aprupinti tik tai walszija, kiti-gi reikałai at-sako spēkoms atskyrui žmōnu arba kuopu, kaip antu wisokiū draugyscziu, parapijū, walseziū, pawietu, rėdybu. Walszijos waldžia turi imti saw tak tas mokesis, kurios paskirtos ant wisatnu rekału, jos aprupinamu; mokesys-gi, pawestos ant wietiuu reikału: parapijos, walseziaus, pi-wieto ir k., turi buti uźžiurimos ir sunaudojamos szitomis kuopomis; gywento-jai geriaus žino sawo wietinius reikałus ir spēkus ir geriaus iszmano, kaip juos aprupinti; wyrausybei priguli tik p-žiurėti, kad tie, kurie iszrinkti į wietinius urėd-ninkus ir kurie uźžiuri tas mokesis, neapwersu-ju ant nepriguliuczia dalyku. Taip ir destsi kitose szalyse, kaip antai Anglijoje; ten jeigu uź-šaurėtojas, padėkiamė, pinigų, surinktu ant pa-szetpos neturtėlams, iszkeitu uź tuos pinigus pokii kokiām minystėj ar kitam ponui, sudas tikrai priwistu ji atlyginti parapijai isz sawo dełmono. O sztai paweizdas, kaip eimasi pas mus: 1888 m. Lietuwoje, iszskyrus Suwałku rė-dybą, kiekwienam pawiete wyriausybė įtaise jo kelas wietas daktaru ir fėldszeriu; jietus mokes atgy, o jie uztartungus turės dykau gydyti. Ant tu wietu siys maskolus isz gėlumos Maskolijus. Suprantamas daigtas, kad su juis žmonės negalės susikalbėti ir neturės naudos, o tą atgy, žinoma, wyriausybė suriuks no tu puoziu žmoniū. Arba kitas paweizdas: kaimo mokstawietes ir moku-tojus uźtaiko wietiniai gywentojai; toje puozioje dalyje Lietuwos mokintojus gali buti tik tai mas-kolia ir mokanti tati k maskoliszka; žinoma, tas mokintojas taip pat susiszneka su sawo mo-kantiuinis kaip ža-as su kiamde. P. LUTAS.

4 PETROPILE. 28 d. gruodžio mėn. susirinkime geog. rapiszkos draugystės, skirties statist-zkos, p. Wolteris dare iszre szkiniuą apie neatidėtiną reikałą isztyrinu Lietu-wą statist-zkaip, t. y. sužinoti, kiek yra lietuwiu szek-kanczu sawo name lietuwiszka, kiek ju jau sugudėjo ir uźmirszo sawò tėwu kalbą.

Wolteris pilnai perkratinejo wisas medegas no senu czėsu apie skaitlu lietuwiu, dar turėjo rankraszti storį apie skaitlunguą lietuwiu Suwałku rėdyboje. Isz jo skaitymo galima buwo suprasti, jog nei maskolai, nei lenka tikrai

ne
zi
tai
ku
ni
ra
Ly
te
wo
kel
gai
Be
żw.
wit
Isu
atp
szu
isz
liet
Len
riof
sul
nes
spu
atli
kon
Liet
tika
ir ji
kiat
desi
mok
gyw
isz
uźd
uź k
offic
Mas
kuti
tyri
suta
łukt
LI
rusz
jent
kai
je i
kaij
wiel
iszl
gere
neg
pui
saw
teis
tiki
žmc
cijo

nesuskaitė musu tantos; vieni tycziomis, antriejie isz ne-
 zinia musu žmones priwertė buti tai lenkais, tai rusiniais,
 tai baltarusiais. Noromis ar lenoromis slepia lietuvius ten.
 kur jie dar placziai ir standziai gyvena. Taip lenku raszti-
 ninkai užgina buvimą lietuviu Suwałku pawiete, Gardeno
 rėdyboje, maskolai-gi officijaliskai wagia lietuvius isz
 Lydos pawieto. Taomi tarpu sulyg Wolterio tikrai gyvena
 ten lietuviiai.

Radosi tarp sąnariu draugystės, kurie norėjo paneikinti
 woiklingumą Wolterio, nes „kas tai yra ta Lietuva? tu,
 keletas žmonių iszsiskeidusių tarp kituju ir jau su wisu
 gaisztauti giminė. Ar-gi werta apie juos tiek rupintiesi?“
 Bet daugumas atsirado tokiu, kurie umai atmetė tokią pa-
 žvalgą ir pripažino newien wertumą rupintiesi apie lietu-
 vius, bet ir neatidėtinai reikalinga, nės „dėlko ju 40000
 [sulyg parodymo Wolterio] persikėto i Ameriką? kas juos
 atplėszė no prigimtos žiamės, kurią taip myli!“ Žodžiu
 snekant, sutare Wolterio projektą pramti. Wien klautis
 iszeina apie tai, kas rinks tas medegas? Kuningai wadina
 lietuvius kožną ka aliką, arba lietuvius priskaitys prie
 lenku. Popai trauks i sawo pusę. Uredininkai saw manie
 riogsodami skaitlu palės. Jauai pramokinti lietuviiai,
 sulyg žodžiu Kojalawyczius, gali waikszeiodami per žmo-
 nes maisztą kelti ir tt. Buwęs Kauno gubernatorius (jis
 sąnarys draugystės) parodė, jog wasaros laike gali tą darbą
 atlikti walszezius mokiotojai. Bet bus snekama apie tai
 komisijoje, tai lietai iszriunktoje.

Kaip ne-kaip, o Wolteris nesnaudžia isztyrinėjimnose
 Lietuwos ir kartais maskoliszkies mokslneziams ir poly-
 tikams iduria su pirsztu i blakstieną. Tiesa, netoli stowetu
 ir jis no Kojalawycziu ir kitu, kurie trokszta, kad prarytu
 kiauara žiamė tuos „prakeiktus lietuvius“, gwisznanzius
 despotiszką waldžią Maskolijos. Bet Wolteris gilai pamėgo
 mokslą apie Lietuvą ir Latwiją, taip kad jis kitaip ir sawo
 gywenimo nesuprauta. Szita jo meile mokslo ir atskiria,
 iszkelia ji isz purwyno burio maskoliszku mokslneziu.

Užbaigdamas szia rasztą pridursiu, jog skaitlus lietuwiu
 uždėtas per Geograpiszką draugystę rasis neankšzezius, kaip
 už koku 5 metu. Dabar-gi tegalima žinoti isz esaneziu
 officijaliskku medegu skaitlu lietuwiu pereinanti 2 milijonu
 Maskolijoje. P. Bewardis man raszė neseniai: „Asz pas-
 kutiniais metais darbawausi apie statistiką Lietuwos. Pr-
 tyriau, jog isz esaneziu medegu negalima nors kiek walywai
 sutaisyti paweiksłą musu tėwynės skaitlinėse, reikia dar
 lukterėti. Atradau sziaip taip skaitlu lietuwiu Maskolijoje
 2.300.000. Petrapilės gywentojus.

LIETUWOS APSZWIESTUNAI IR LIETUWYSTE.

„WARPAS“, szwiežiai Tilžeje iszėjęs lietuwiszkas laik-
 rasztis, iszduotas kasztais susiwienyjimo Lietuwos „inteli-
 jentu“, beweik ant kožno sawo puslapio iszmetinėja ir pri-
 kaisziuoja „tulhems Lietuwos wadziotojams Amerikoje“, kad
 je nesitraukia i wienybę darbuose dėl tėwynės, o tik taip,
 kaip prancuzu tautos iszriunktieje, kolojasi tarp sawęs,
 wienu kitus apskundžia ir per antausius dauzosi. Nors tarp
 iszleidžianziu 'Warpa' Lietuwos apszwiestunu taip-gi nėra
 geresnio sutikimo, ko juk turime lauktis no 'intelijentu',
 negu Amerikoje tarpe wadziotoju Lietuwos, ir nors „War-
 pai dėl tos priežast.es nepritaktu matyti akyje kitu krislą,
 sawojoje tokio pat krislo neužtėmyjant, mės dėl meilės
 teisybės, nors trumpai, norime parodyti priežastis to nesu-
 tikimo, o drauge bene nurodysime ir waistą ant to.

Wisur ant szwieta yra tuomi didesnis nesutikimas tarp
 žmonių, kuomi labians duodasi jausti trukumas organiza-
 cijos. Žinoma, kad tikrai stoka supratimo gywenimiszku

reikalų yra klutimi ir paine darbuose organizawojimosi. O
 žėdnas žinome, jog mokslai tarp lietuwiu beweik wisai,
 nors ne per musu kalcezią, nėra pasiplatinę; snekant gi
 apie musu tautos apszwiestunus, kurie tankiai yra apszwie-
 sti wisaszwiėtinuose dalykuose, bet-gi apie lietuwiu tautos
 buwi ir pagerinimą iszlygu gywenimo wisai neseniai sawo
 smagenis laužyti pradėjo; ar-gi galime tada stebėtiesi, jeigu
 pradėdant darbą dėl tėwynės newisi umai ižiuri, koku budu
 reikia trastiiesi „dėl labo wisu tuomu“ sawo tautos. Tikrai
 pažwėlgiame i pati gywenimą.

Per lenkus ir lenk-lietuvius baisiai apszauktoji „Ausz-
 ra“ dėl lietuwystės yra swarbiu weikalų; netiek ta swarba
 puola ant mokslingumo joje talpintu rasztu, kiek ant to,
 kad daugiar ir menkoki rasztai gaudziai atsiliepė szirdyse
 žmonių ir gaiwiai sujudiwo lietuwiu jansmus. Kaip žino-
 me, 1883 m. 'Auszra' tikejosi tikrai kalbą atgaiwindama
 atgaiwinti ir lietuwystę; no 1884 m. 'Auszra' jau pastatė
 saw atsiekimą tam tikro laipsnio kulturos, be kurios gy-
 wybe lietuwiu tautos jai rodėsi silpna ir neilgamžė busianti.
 Tegul wisame plotyje naujoji programa iszsipildė, wienuk
 isztyrinėjimai archajologiszki ir istoriszki, apiszneka bėgan-
 cziu reikatu, isz dalies kowa su lenkais ir kuningėlais, wie-
 nus, nors buwusius atszalčius, patraukė prie sawęs ir
 pastatė i eilę kareiwu už lietuwystę, kuomet kiti omė no
 lietuwystės žegnotiesi lyg tamsunas no pramanyto welnio.
 Tvi-gi pasijudinimas tautiszkos dwasės, nors tėkmė josios
 nebuwo linkusi wienan upiawietėn, pats sutwėrė užtarėjus
 lietuwystės, gniwintojus tiet mokslu, jieszkotojus teisybės
 ir tiesu dėl lietuwystės ir lietuwiu, lyginai kaip ir prieszgi-
 nius musu tautybės. O „Auszra“ sawo pamatuose buwo
 tautiszku laikraszeziu su szwietiszka papėde.

Lietuwos gywenimas patiekė iszlygas dėl atsiradimo
 „Unijos“ Amerikoje. Raszytojas pamatęs Amerikoje dideli
 lietuwiu palinkimą i lenkystę, tiekisi pagal žmonių linkmę
 eidamas, budawoti lietuwystę ant pamato draugingumo su
 lenkais; bet gywenimo bėgis sudilde toki sumislą, ir pasi-
 rodė, jog netik seniaus, bet ir szįdien lenkai mums yra
 tokie prietelai, kaip katė dėl pelės. Kilus nesutikimams ir
 rėdystėje ir gywenime tarp žmonių abieju tautu, iszdygo
 L. Balsas.

Isz pūczios pradžios L. Balsas paėmė i sawo rankas
 kową su lenkais (kurios smarkybės Europiecziai negalėtu
 nei numinti), ir szįdien galime pasigirti, kad — nors
 Amerikoje — jisai iszkowojo dėl lietuwystės pritinkią wietę
 tarp swėtinu gaiwulu, ir lenkai, taip ilgai atsakydami
 mums tiesą, pasilikti lietuviiai ir gaiwinti lietuwystę, pa-
 simatė esą prispirtais prie sienos. Perėjus audrai tos kowos
 (nors ji palengwa dar ir szįdien traukiasi), L. Balsas kerta
 kelus i tikrąją kulturą, rodydamas reikalingumą mokslu ir
 organizac jos, ragindamas darbininkus — o Amerikoje retai
 kitokius lietuvius užtiksi — i spsisaugojimą no anuotoju ir
 czialpėju ju triuso. Kada tokiais kelais eidamas L. Balsas
 likosi kludomas per 'dwasiszkus' žmonių anuotojus, jisai
 drąsiai pakėlė kardą ir paėmė i szarą kuningus; nors dau-
 gelyje wietu iszkeikiamas per lenku ir lietuwiu kuningus,
 per ilgą laiką L. Balsas wis-gi parodė nuskaudžiamiems
 žmonėms, jog wedėjai i dangu weda mus i nezinią, netur-
 tybę ir nelabumą.

L. Balsas kowa priesz lenkus iszszaukė atgalinę weikly-
 bę tarp lietuwiu, susigiminiawusiu su lenkais, ir pradėjo
 želti 'palokiszkoi' „Wienybė“ Plymouth'e. Kadagi toji
 nesigalėjo pludimu taip pat, kaip 'Ojczyzna' Buffalo, ant
 rėdystės L. Balsas, L. Balsas berots italpino sawo straips-
 niuose, reikalaujant skaitytojams, skaudokus kaip kada
 rasztelus, kurie Europiecziams negalėtu patikti, nois jiems
 (k. a. Budriui) pludimai ir plowojimai 'Wienybės', koku

mės nekūr nebuwome matę ant szwieto, szimtasyk geresniais iszsižiuri. Wienybės uždawimu buwo lietuwinis prie lenku patraukti, o szįdrien yra: užlaikyti žmones bausmeje ir drausmėje kuningū. Tikime, kad ir ezion ji su lauku bus priwersta peimainyti sawo poziciją, kaip persimainė jau daugelyje dalyku. Del lietuwyštės pakėlimo wargiai 'Wienybė' daug prisidėjo, nėra iktuolūk mateme jos darbsztumą tiktai ant lauko paprieszjimu, jeigu kas naudingo yra užmanoma, nors mės troksztame, ir daug sykiu pati iszduotoją 'Wienybes' kalbinome, idant butu kitaip. Ka-gi daugiau sakyti, kad nei susiwenyjimū nedawė insigwyenti prieš musu szwietiszkaį rengdama koki ten blyksztinę, katalikiszka susiwenyjimū, no kurio szįdrien jau atstojo daugelis drangyeczū, pradžioje prisidėjusiu su dūdziausiomis wilymis, k. a. Pittstone, Waterburyje ir k. Kad szuo kaulo pats needa, nei kitam neduoda, kaip sako priežodis. Ale priežasti tos prieszginybės randame ne klaidose. wadziotoju, bet iszlygose gywenimo, kuris sutwėrė partijas, iktuolūk sawo tarpe karianjančias. Prieszginybė, 'Wienybės' su „Saule", Mahanoy Cityje iszeinanezia, isz pacziū pradziū rodė asabiszka neapikantą, ir isz tos srpwės po sziai diena nenukrypo ant kelo naudingumo del lietuwyštės.

L. Balso kirtimasi su kuningija sužadino u-rą 'dwasiszkuju tėwelu' žmonėms szwietiszkaus rasztis edyti kelū in dangū ir + radosi 'Szwiesi' Tilžeje, kuri, kaip suprantama yra, no pat pasirodymo buwo neptioteluga sawo pabudinteju (L. Balsui). Berots 'Szwiesoje' patipo keli labai geri rasztai, wienok tie ne plunksnomis kuningu rasztyti, o sđarbininku L. Balso, per tai negalėjo patikti kuningėlomis, ir po trumpo laiko jie rėgisi priszadėjo užsadarę už dewyniu spynu melstiesi ir baduoti, ar L. Balsas pats isz sawęs nepražas, kada pamatė, jog ju pagelba, neszamoji 'Wienybės' ir 'Szwiesos' taranams, nedaug skyļu iszkiro sienose L. Balso.

Negana to wiso. Pastatymas tėwyniszku darbu ant darbininkiszkos kulturiszkos papėdės, o ne ant sutroneju siu luomu: bajoru, kuningu ir tt., nepatiko Europos apipelėjusiai aristokratybe ir pluto-ratybe dwasei, ir toji per ilgū laiką perino atguwinimą 'Auszros', ir kad ant galū pats L. Balsas tą darbū žadėjo sawo raskosū paiuti, europiečiai pasipurtė ir iszrodė lyg kad kailnas nori, anot sawowiszkojo prilygimmo, gywasti szduoti. Po ilgu sopulu afgimė sausyje 1889 m 'Warpas'. Metas iszėjimo, tūp pilnas minėjimu, ir wardas lukraszczio [lyg maskolu 'Kolo kol'] galėtu daug wileziū ikwėpti szirdiū lietuwinū, laukiau cziu palengwinimo buwio dėl sawo nuspūstos tautos; wienok perskaitę 'Prospektą' ir No 1 'Warpo' (uors pripūzstame, kad jis galės buti naudingas) turime pasakyti, kad daug musu wileziū nei zsipilkū. No susiwenyjimmo 'intelijentu' galima butu laukti, nesznekant jau apie lietuwiszkos kalbos grynumą*), iszwedimo nauju ir dūbo žmonėms geistinu keli i ateitę dėl liet. dwasės ir mishes; ažuot-gi to mės randame raginimą, kad apszwiestunai wienytusi, kas yra geras daigtas; tik tiek bėdos, kad wienytiesi galima yra žinant principą, dėl kurio wienyjamėsi. Szįdrien, perskaiczius 'Warpą', gali iszsižiurėti, lyg wienytiesi reikia dėl nutrėmimo „tūlū Lietuwos wadziotoju Amerikoje", o ne dėl nurodymo ir sutwėrimo teisingu iszlygu gywenimo liet. tautos. Jeigu galima bus wirsz wisokiū partiju užsi laikyti ir Lietuwai galingą naudą atneszti, mės pasidziangsimė; wienok mums rodosi, kad swajonė apie wisu luomu liet. tautos wienokumą reikadu ir mieriu weikiai iszsilblaszkys taip lyginai, kaip isznyko Bastiat'o ir kitu mokinimas apie wienokumą reikadu darbininku ir kapitalistu. Sawienyti apszwiestunus ant ilgo laiko be drutu pamatiniū iesz-

kiniu, taip sakant wis rodytiesi nei sziltu nei szaltu dėl daugelo gywenimiszku reikadu, mės rokuojame už newiną galimą dalyką. Ir isz sawo pusės mės pagirdami krutumą apszwiestu broļu Lietuwoje, negalime nepapeikti to, kad (dar patys tarp sawęs nesutikdami) pradeda kurstyti wainą tarp europiszkos ir tarp Amerikoje dirbančios, nors su menkomis sylomis, inteligencijos, ją beweik kaipo skandytoją sawo tautos perstatydami.

Kaip ten nebuk, mės ir tolaus rupinsimėsi Amerikoje budawoti lietuwyštę ant pamatu darbininkiszku, nes lenkdamū priesz autoritėtus bajorų], kuningu, uredininku, kuriu luomoms yra likta bėgant ezėsiui pragauszti; ir dėl to dalyko nesigalėsimė nei gywo žodzio nei drukawoto, iktumms pajiegu užteks. Berots mės jaučiame wargingumą sawo padėjimo, palyginant prie susiwenyjimmo 'intelijentu' rėdytojas L. Balso pats wienas turi buti ir rėdytoju ir ekspeditoriū, ir zeceriu ir drakoriū, ir kolektoriū ir agitatoriū ir korespondentu, nesznekant apie gywenimiszkos reikalus, kuru daugelis uėda nemenkai laiko ir darbo, o 'susiwenyje intelijentu' prie pasidalinimo darbu gali wisą geriaus ir nuodugniaus adikti. Wienok iki mes nematome atwiru m. eru 'Warpo', nesidrasiname prie jo priszartinti su wisu atwirumu szirdies ir su pilnu iszsiukėjimu i jo iszwaszumą budawoti ant mūmū atentes del liet. tautos.

*] Nesznekant apie tai, kad reikia saugotiesi no per wirszio swetimu žodziū liet. raszte, reikėtu nors Lietuwo wardis ant swetimu newersti patiemis lietuwinams, k. a. kam Pupilę wadinti Popielunais; Lėp-gi warda-tautu ir žimū liet. kalboj turi sawopū būdą wadinimo; negalime sakyti Francija, nėra pagal analogiją kitu žiamwardziū žmones to žiamės reikėtu wadinti francus! Chiniū ir chinėzai, ar tūp Birma yra būkštoma pagal būdą het. žolzia su galune a, tūp kad wietlankis bus ne Birmajoje, o Birmeje. Aut 'Warpo' itekmė lenkiszkos kalbos, yra per aiszki, kad tik ir polityka lenkū netusibrantu!

†] Bajoru piolinimas politykiszkas iwywo, ekonomiszkas tebečina; mor-diszka silpnumū tos luomos parodo dardios, bajoru dainuojamos, kurnas surinkęs M. D. Silwestrowyczius apgarsino 1888 m. „Wisloje" po antraszū: „Teksty szlachty zurujdzkiej".

LIETUWIU BAŽNYCZIOS AMERIKOJE.

✕ Ka. Klonowski Mt. Carmelyje syki sawo awelės gėdindamas pasakė: rėdytojas L. Balso rupinasi wisas bažnyczias pawersti int mokslawietes, ir dėlto žmones turę no jo apsisaugoti Tiesa, dėl žmoniū szįdrien nanda tukstanteriopai butu didesnė isz to, jeigu bažnyczios pawirstu nantus del mokimomsi- begytos szįdrien yra namais kųp. ozystės wardan diewo ir ezulpimo piningu isz kieszės žmohiu. Ar gal ne tūp yra? Freelaude lietuwinai pastatė bažnyczia, parsiszaukė kuningū ir tas, bewartodamas žmoniū triusą, užtraukė skolas i \$ 4000 ir pasiplėszęs piningu wisokiomis rinklawomis ir pagādines sawo awelės rėwolwenu spruko szalin, palikinas žmones baloje skolu. New Yorko lietuwinai su didėlu trunksmu pradėjo statymą liet. bažnyczios Wiljamsburge, newienas sukiszso po szimtel ir daugians dorėlu ant busiancziu 'namu' diewo, pastatė po bažnyti ant appirktos žiamės, pusik wietė kuningū ir ažuot garbės diewo ir wienybės susilaukė keiksmu isz pamoksznyeczios, barniu sawo tarpe, bjauriu elgimasi kuningo, abipusiu skundu priesz wyskupą, bjauriojiū anglišzkiosė lukraszczios use, ir jeigu kaip - idėtiejie skafikėlai galės dingti. Žmonės be kuningo isznuokėjo \$ 3067, atwyks-gi kuningū Jnodysziū isz Freelande, atlygino \$ 2475. Szįdrien girdisi, kad per kuningū kalezią kilus waidams parapioje kuningas kitur trauksęs gywenti, palikinas skolu ant \$ 7000, laukias tiktai dar wėlkinės spawėdės, už kuriū no žėdnos grėsz-os awelės kirpaęs po \$ 6. Ar-gi nebutu buwė

rians, kad už sudėtnosius piningus būtų buvęs irengtas namas dėl mokslo? tada būtų bent nauda buvusi dėl lietuvių naujosios gentkartės, o ir dėl užaugusiu, jieszkancziu wiesybės. Tie ir kiti paweiškiai turėtu perseigėti musu tolas ir kitur gyvenanczius. Taip dabar Baltimoreje, kur lietuviu yra 270, kt. Polujanskis užsimaunė lietuviams užnyczios statymą antkrauti ant sprando; žinoma, tokiu žmacia parėjo ne dėl padidimio diewui garbės, bet iš abiszku aprokawimu: iki miszios lietuviams laikosi airiu užnyczioje, kuningas newaloja per dang surinktu piningu, ga jo widutinė [\$ 50 ant mėnesio), o ezia piningu reikia padidimio kareziamos (kad ir ant giminės wardo itaitos) isz kur-gi juos paimiti? Užlesiu žmonėms jungę simislyjo kunngėms, ir turėsim piningu! O jeigu žmones is neakti, jiems užteks airiu bažnyczios dėl maldu, ir jei si manys namą pirkti, tai pirks ji del mokslu! Mėgindangi žmones statyti bažnyczia, žinoma, ilgai klampos p tolas, nesyki turis iskozniu wisoku pykeseziu ir rupesiu. O nauda isz bažnyczios dėl gyvenimo nebus jokia, užnyczia ryja tiktu piningus; o jeigu bus ikuita moksliezniu, tai žmonėms atsidarys durys szwiesos ir per mokslą is galės susilaukti gamingesnes ateitės; kas dėl moksliezios yra iszluodama, tas gryžta szimtriopai atgul daėjams wisur ant szwieto. Už tai, broai lietuviai, isz wieju rinkkitesi wieną: ar wargą ir tamsybę ir pilymą szenės nepasotinamu kuningu, ar wel moksimyzią ir wiesybę su mokslu, kuris wisur žmogui kelus atidaro in weniū, gelbti užjungti gautines spēkas, parodo takus ateitimi sudawadyjimą draugijos, kur žednas žmogus isdiks namingu

Naujaustos mados lowos, stalai, krėšbi ir kitokie aminiai baldai pigiausiai parsiduoda pas L. HUMMEL, 33 W. Centre Str. Shenandoah Pa.

Wyrn aptausas no \$ 3.50, waiku no \$ 2.50, wyrn ploszini no \$ 2.50, o waiku — no \$ 1.00 augsztyn pas M. Rohrer 11 N. Main ul. Shenandoah Pa.

Dziegoriai ir dziegorėliai yra gerai prižiurimi, pirma ne uol je yra parluodami; delto pirkkite pas praktiszką dziegormeisteri HOLDERMAN, kaupus main ir Loyd uleyziu.

SUW. WALSTIJOS. Kaip amerikoniai stengiasi apabdyti iszeiwystę, taip jie žada istatymiszku kėlu apsuninti ir natūralizaciją ateiwiu szitoje žiamėje.

Darbininku organizacijos renka delegatus i darbininkiszką kongresą Paryžiuje.

Amerikoje no 1881-86 m buwo 7121 streikui.

WATERBURY. Nesenna apsilaukė kn. Juodiszins et lietuviui jam beweik nėko jau nedawė! Pažino nutunksiti! Musu kuopa dėl isteigimo sadarbystos kromo rucziai hukosi ir auga, ir ne po ilgum pasirodys gana didelė krautuwė prekybos. Mės wisi taip-gi prigulime i susienyjimą lietuviu Amerikoje, kuris, kaip tikime, ir kiuose mēstuose ar neims nanja dwase kwėpuoti. K. Balt.

PHILADELPHIA. Kilikewyczius, neigyjės urėlo policimono, neseniai iszwažiuwo i New Yorką, paėmęs slapu dziegorėli sawo draug ir kitiems nesugražinęs skolas in 77. — Lietuwiui nesoniai isteigė ezion draugystę po wardu „Walni Lietuwininkai Amerikoje“; berots tarėmesi kromą asteigti, bet nesidawė; gerai, kad nors draugystė yra stojimas kasztuoja \$ 1, mėnesinė mokestis \$ 0.50. Draugystė musu rengia balu 4 d. kowo. Prie tos progos bus aikytos kalbos dėl gero lietuwiystės. M. W.

CANTON, N. Y. Nors medis pakirstas, bet atžalės auga. Taip ir musu Lietuwa skendi warguose, ale mės, atžalos jaunos, turime rupintiesi apie sawo ir sawo tautos buwi. Klausykiamė sawo wadowu i wienybę, dėkiamėsi in draugystes ir kuopas, skaitykiamė L. Balsa (ir „Warpa“;

Rėd.), ir tada patys palengwa atėję i geresni pasiturėjimą isieingsime duoti ir gerą pagėlbą sawo tėwynėi. P. Jonaitis.

BALTIMOREje lietuwiui užsilėjo „Lietuwiu Tolyžengiu Klubą“; klubo isteigėjais yra K. Kirszenas, W. Žalnieraitis ir J. Burinskas. Klubas užsiimdamas reikalauis lietuwiystės, užsiims polytika, prekyba ir tt. Dirbkiamė w si isz wien, neszkiamė nors po szapeli i daigtą, o padarysime dideli žingsni i prieszaki. K. K.

ITALIJA, kaip žinoma, yra žiamė relikwiju. Wisokuose klosztorinose, bažnycziose, koplycziose ir tt. ten randasi 63 pirsztai 'szwentojo' Hieronimo, 1600 kauļu 'szwentojo' Pankratijaus, 13 ranku 'szwentojo' Stapono; nawatniausias gi szwentasis yra 'szwentasis' Ignotas, wyskupas Antijochijos. Užsiliko jo trys pilni kunai, 7 kojios ir 16 ranku! Prie to reikia dar priminti, kad pagal katoliku pasakas 'szwentasis' Ignotas isz Antijochijos pasiliko lawu suėstas. Ir tikėti i tokius daigtus dar 19 szimtmetyje!

SZWEDIJOJE prasidėjo persekiojimas socijalistu. Tik kę bus 15 mėnesiu suėję, kaip Aug. Palm traukė i kalėjimą ir no to sykio 15-20-yje atsitikimu socijalistai už sawo pažwałgus turėjo eiti i kalėjimą, o keli stowi dar po skundu. Stokholme per welykas bus darbininku kongresas. Idstad'e lekiantis rasztas 'Lucifer' likosi konfis awotas už „plowonę priesz diewą“.

PORTUGALIJOJE Lissabono mēste anarkistai iszdawė manifestą, kuriame žmonėms parodo juokingumą parlamentarizmo.

MASKOLIJOJE no 1867-8 m. likosi iszsiusti i Sibėriją 205.473 polytikiszki suiminiai; wienok nihilizmas nėra miręs, bet dar gawesnis.

Lietuwas žmonės skundžiasi, kad maskolu wyresnybė isake pasidaryti roges su paważomis 7 pėdu ilgio ir 5 colu ploczio, kuris jei bent wiso kaimo arkliu pawėžtu. Žinoma, tai ženklas ne ant gero!

Reikalaudami pataisymo dziegori ir dziegorėlu, taip-g brangiu daigtu, kreipkitesi prie HOLDERMAN, ant kampo Main ir Loyd uleyziu, Shenandoah Pa.

N-apsigauk o eik pas Rohrerieri pirkti drapanas ir užezėdysi piningus. Atwink wietą, 11 N. Main ul. Shenandoah Pa.

Pigiausia wietu walscziuje dėl nusipirkimo nauju ir senu pecziu ir wisoku naminiu daigtu yra pas L. HUMMEL, 33 W. Centre Str. Shenandoah Pa.

M SZLIWINSKO SALUNAS

ir lietuwiu susirinkimui wietu, geriausias alus, cigurai, likieriai ir tt. Rasite brohszką priėmimą, ateikite wisi. Cor. DOVER & CAMDEN ALLEY, BALTIMORE MD.

F. REBNERIO RESTAURACIJA

Geriansi wyna, likieriai ir cigurai. Szaltas ir szaltas užkandys kasdien. 211 W. CAMDEN ST. Baltimore.

JONO A. LISZEWSKIO RESTAURACIJA

Geri wyna, likieriai ir cigurai. Susirinkimui „Lietuwiu Tolyžengiu Klubu“ paskutinę nedėlę priesz pirmą dieną kožuo mėnesio. 306 W. LUMBARD ST., Baltimoreje.

NAT. GOTTSZALKO SALUNAS

210 S. SHARP ST. Baltimore.

JUST. JANUSZKEWYCZIAUS SALUNAS

Wisokie gėrimai ir cigurai. Lietuwiu susirinkimu wietu. 110 HANOVER ST. Baltimore.

Už L. Balsa užmokėjo: po \$ 2: W. Kraucziunas, kuningas J. Radawyczia, S. Kolyta, J. Rany, P. Žalnieraitis, S. Wencins, A. Skladauskas, A. Žalnieraitis, J. Burinskas, J. Januszkiewicz; po \$ 5: J. Juszkewyczius; po \$ 1: K. Szliwiskas, N. Gottszalk, F. Rebner, J. Liszewski.

Joseph S. Whitehouse

ADWOKATAS

RAISO NAMUOSE, E. Centre St. Shenandoah.

MAX REESE,

21 SOUTH MAIN ST. SHENANDOAH PA

Wisatinis AGENTAS del Hamburgo ir Būdnės garlaivinių kompanijų; laivakartės už pigiausią preky. Taip-gi siun. ezin pinigais i Europą, dūdu daugrūdu už mažai do. relu. Užėikite pas manę, o neapsigauste.

KRAUCZISZKAS KROMAS
JONO MIEŁDAZIO.

Darai uniformas ir kitokias drapanas wisokiom madom; prekia (szieniu) yra nuderinama; drapanos ant orderio. Draugyseziu drapanas galima gauti wisokios mados. Wisu- aptaisas yra padaromas geriansiu.

6 E. CENTRE ST. SHENANDOAH Pa.

JOKUBO NOLL

SALUNAS IR RESTAURACIJA,

geriausias porteris wisame mēste.

ITRONA 1901. Dīs wisu. et szwiezianisias yrapadudama. Knights of Labor cigaru wisu. et yra priłaikomi. Užėikite o jus wisu. et gausite DIDZIAUSIA stikla alans už 5 centus pas prietelu lietuwininku JOKUBA NOLL,
19 N. MAIN ST. SHENANDOAH PA.

PENNSYLVANIJOS GELEZINKELIS.

SZAKOS SCHUYLKILL.

I Wigan, Gilberton, Frackville 6.00, 9.15 pr. p., 4.10 po p.
Nedēldienis 9.40 pr. p. ir 3.10 po p.
I Pottsville 6.00, 9.15 pr. p. ir 4.10 po p.
Nedēldienis 9.40 pr. p. ir 3.10 po p.
I Reading 6.00, 9.15 pr. p. ir 4.10 po p.
Nedēldienis 9.45 pr. p. ir 3.10 po p.
I Pottsville, Phoenixville, Norristown ir Philadelphia [stotē Broad St.] 6.00, 9.15 pr. p. ir 4.10 po p. sziokią dieną.
I Sz Frackville i Shenandoah 10.34 pr. p. 12.11, 7.43, 10.03 po p. Nedēlonis 11.13 pr. p. ir 4.53 po p.
I Sz Pottsville i Shenandoah 10.10, 11.45 pr. p. ir 7.15, 9.40 po p. Nedēldienis 10.40 pr. p. ir 4.20 po p.
I Sz Phila. (Broad st. stotē) i Pottsville ir Shenandoah 6.05, 8.35 pr. p. ir 4.10 po p. Nedēloje 9.23 pr. p.
I New York 3.20, 4.05, 4.40, 5.35, 6.50, 7.34, 8.20, 8.30, 9.40, 11.00, 11.15 pr. p. (limited express 1.14 ir 4.50 po p.) 12.49, 2.30, 3.20, 4.56, 6.35, 7.12, 8.12 po p. ir 12.01 naktis.
Nedēloje 3.20, 4.05, 4.35, 8.30, 9.40 pr. p., 12.49, 3.20 (limited 4.50, 5.28, 6.35, 7.12, 8.12 po p. ir 12.01.
Baltimore ir Washington, 12.25, 3.50, 7.20, 9.10, 10.20, 11.18 pr. p. (12.35 lim. express), 4.02, 4.30, 5.42 (limited express) 6.57 po p. Tikiai i Baltimore 2.02, 5.08, 10.40 po p. Nedēloje 12.25, 3.50, 7.20, 9.10, pr. p. ir 11.18 [5.42 limited] 6.57 po p. I Baltimore 5.08 ir 10.40 po p.
I Pitsburg 11.20 pr. p. kasdien ir 10.20 po p. sziokią d.
I Sz Snubury i Williamsport, Elmira, Camardagus, Rochester, Buffalo ir Niagara Falls 5.10 pr. p. ir 12.52 sziokią dieną. I Watkins 5.30 sziokią dieną. I Kane 12.52 po p.
CHAS. E. PUGH, Gen. Manager. J. R. Wood, Gen P. Ag.

Brunn & Wallinger

ADWOKATAI
POTTSVILLE PA.

C. H. BOSSLER

W. COAL UL. SHENANDOAH PA

Netoli no Main ulyczios, Namuose Freyneu.

Parduodu geriausią ir szwiezianisią mėsą; jautieną, žai- lieną ir t. t., taip-gi puddingą, desznas ir t. t. Brolai letu- wininkai ateikite i mano mesos kromę pirkti. Wisu. et pigiausią preky parsiduoda.

PIRKKITE WISOKIAS LIEKARSTAS

Baltoja Arela Aplickoje

DELES, PLESTRUS,
FILES, LANIMENTUS,
SPIRITUS, KAMPARUS,

ALKOHOLĮ ir wisokias kitokias Liekarstas.

Tomyk ant BALTOJO ARELO.

KIRLIN'S DRUG STORE.

Nemuose Fergusonso Hotelo.

DR. RICHTERIO

PAIN EXPELLERIS

garsi prusiska namu liekarsta turi buti žukima- zoposte kožname name, kožnoje giminėje, kaip geriausią pagelba no REUMATIZMO; podagroy persiszaldymu, nerwiszku ligu, paralyziu, szsz- narinimu, szirdies ligu, dantu skaudėjimo ir pi- wo lign, patrukimo, kosulo ir kitu ligu.

Nėru geresnės liekarstos per Expelleri.

Dabok gerai ant musu kucezstės ženkle „Ruo- dono Ikuro“ ir nepirkk be jo!

F. AD. RICHTER & CO,
310 Broadway, New York.

PREKĖ UŽ BONKĄ \$ 0.50.

DOWYDAS FAUST,

No. 120 South JARDIN ST., Shenandoah Pa.

yra myriansias ir seniansias agentas del insipirkimo no u- nies ir del apsergėjimo gywaszio; reprezentuwoja geria- usius ir didziausias kompanijas. Dact wininkai nozdau- apsisergeti ant gywaszio ir no ugnies ateikite pas mane ir to nepasigulesite.

Kas n orte pirkti wisokiu lietuwiszku kung- ateikite i redystę L. Bažo ant S. Main ulyczios No. 212. Szemandoryje. Czion taip-gi parsiduod- CIGARAI, CIGARETAI, PYPKIAI, TABAKAS ir kitokie rukymo dalykai.